Docnr3

From: 5.1.2.e <5.1.2.e @gmail.com>
Date: Wednesday, November 4, 2026, 5:12 PM
To: postbus@eerstekamer.nl
Subject: Inbreng casus Sibrandahûs tbv schriftelijke vragen gezondheidsrisico's geitenmelkveehouderij (kenmerk 182804)

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e @gmail.com. Ontdek waarom dit belangrijk is

Geachte leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de Partij voor de Dieren, en geachte mevrouw Visseren-Hamakers,

Met grote belangstelling volg ik uw parlementaire inzet/debatten voor de bescherming van omwonenden van geitenmelkveehouderijen en de toepassing van het voorzorgsbeginsel.

In het bijzonder wijs ik u op de nadere schriftelijke vragen van 27 oktober 2026, kenmerk 182804, over gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen en het voorzorgsbeginsel.

Graag breng ik een concreet praktijkdossier onder uw aandacht dat de gevolgen laat zien van de bestuurlijke en juridische tekortkomingen waarover u het kabinet bevraagt.

Het betreft mijn bestaande woning in Sibrandahûs, gemeente Dantumadiel, Fryslân. Volgens de vergunninggegevens in mijn dossier is rondom onze woning sprake van een cumulatieve vergunde PM10-emissie van circa 61.090 kilogram per jaar, afkomstig van drie melkveehouders, waaronder 1 geitenmelkveehouderij. De afstand tot een betrokken geitenhouderij bedraagt circa 28 meter; andere bedrijfsgebouwen bevinden zich op circa 43 en 63 meter. Ter informatie: de cumulatieve vergunde PM10-emissie van circa 61.090 kilogram per jaar binnen 500m over de gemeente grenzen waren **GEEN** onderdeel in de onherroepelijke vergunningverlening in een uitgebreide procedure met een gebrekkige mer en een afwijking in het bestemmingsplan. Juridisch meesterlijk bedacht (getoetst in eigen gemeente zonder achtergrondconcentratie, dus geen uitgebreide verplichte mer toegepast) waarmee een rechtsbeschermingsgat op d.d. 27-03-2024 uitspraak 202101618/1/R4 een feit werd. Met een ongunstige windrichting situatie. In de volksmond heet dat onherroepelijk witgewassen.

Onze woning wordt sinds 1 november 1987 bewoond. De bestaande woonfunctie ging vooraf aan de latere ontwikkelingen van de betrokken veehouderijen. Het kan niet vanzelfsprekend zijn dat de bestaande bewoner de gevolgen van latere bedrijfsontwikkelingen moet blijven dragen, zonder dat zijn belangen integraal en individueel worden beoordeeld.

De 500-metermaatregel moet ook over bestaande knelpunten gaan.

Het kabinetsbesluit van 10 juli 2026 richt zich op een afstandsnorm en kondigt daarnaast een aanpak voor bestaande situaties aan. De minister S. Hermans zei expliciet dat daarvoor met gemeenten en provincies een aanpak wordt gemaakt.

Wat is dat concreet:

Welke bestaande situaties worden als knelpunt aangemerkt?

Krijgen bewoners zelf toegang tot die maatwerkaanpak?

Welke criteria, **termijnen en oplossingen gelden?**

Wie is verantwoordelijk als gemeente en provincie naar elkaar verwijzen?

Welke bescherming geldt zolang de aanpak nog niet is uitgevoerd?

1. **Europese verplichtingen: Richtlijn (EU) 2024/2881 is al sinds 10 december 2024 in werking.**

Een belangrijk juridisch aspect verdient bijzondere aandacht. (Het zou het rechtsbeschermingsgat moeten dichten).

Richtlijn (EU) 2024/2881 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa is op 10 december 2024 in werking getreden. De uiterste omzettingsdatum is 11 december 2026. De nieuwe regeling wordt vanaf 12 december 2026 toegepast.

Het onderscheid tussen inwerkingtreding en omzetting is juridisch relevant.

Het Hof van Justitie heeft in het arrest Inter-Environnement Wallonie (C-129/96) bepaald dat lidstaten gedurende de omzettingstermijn verplicht zijn zich te onthouden van maatregelen die het door de richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kunnen brengen.

Deze verplichting vloeit voort uit het Unierechtelijke beginsel van loyale samenwerking en geldt voor alle overheidsorganen binnen hun bevoegdheden.

Ik stel niet dat deze richtlijn automatisch een individuele meetplicht op 28 meter afstand of een verplichting tot intrekking van bestaande vergunningen schept. Wel roept zij, in samenhang met artikel 191, tweede lid, VWEU en het voorzorgsbeginsel, een wezenlijke vraag op over de wijze waarop overheden bestaande blootstellingssituaties beoordelen en gezondheidsrisico's beheersen. Nee hier nog steeds geen handhaving!

Voor mijn woning ontbreekt tot op heden een aantoonbare integrale beoordeling van de daadwerkelijke immissiebelasting en de cumulatieve bijdrage van de betrokken bedrijven in een wind-up situatie.

Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen de vergunde emissie aan de bron en de feitelijke concentratie en blootstelling bij de woning. En niet vergeten de achtergrondconcentratie van o.a. de vaste mestopslag/mestverwerking over de omliggende weilanden en het verkeer en de andere melkveehouders.

2. De ongelijke bescherming van nieuwe en bestaande situaties

De provincie Fryslân heeft in haar Omgevingsverordening beperkingen opgenomen voor nieuwvestiging en uitbreiding van geitenmelkveehouderijen vanwege gezondheidsrisico's.

Daarmee wordt het voorzorgsbeginsel vertaald in een juridisch bindende beperking voor toekomstige ontwikkelingen.

Voor bestaande bewoners op zeer korte afstand ontbreekt echter een vergelijkbare aantoonbare bescherming. De zogenaamde knelpunten waar de Raad van State naar verwijst in hun brief d.d. 27-05-2026 met kenmerknummer: W11.26.00023/IV

De Provinciale Omgevingsvisie Fryslân 2026 bevat beleidsmatige ambities voor een gezonde leefomgeving, **maar biedt geen concrete immissie beoordeling met achtergrondconcentratie van mijn woning**, geen rechtstreeks toepasbare individuele fijnstofnorm voor deze historische situatie en geen afzonderlijk uitvoeringsbudget waarmee het bestaande knelpunt onmiddellijk kan worden opgelost.

Dit roept de vraag op waarom preventieve bescherming wel wordt toegepast op toekomstige situaties, terwijl bestaande bewoners met wetenschappelijk onderbouwde gezondheidsrisico's afhankelijk blijven van nader bestuurlijk handelen.

We zien de D66 de verantwoordelijkheid in de stikstofcrisis bij de decentrale overheden neer te leggen. Ondanks beloftes over de haalbaar zijn het weer 2 jaar onzekerheden of die provincies de beloftes nakomen. Wat gebeurt er met de geitenmelkveehouderij en de 500m afstandsmaatregel in bestaande situaties? De vergelijking en het voorzorgsbeginsel, terwijl bewoners rond geitenhouderijen niet twee jaar extra onzekerheid kunnen worden gevraagd over hun gezondheid, mede in onze situatie al een termijnschendingen van artikel 6 van de EVRM zijn vastgesteld ook op de **gehele** procedure. Waarom krijgt de bestaande geitenhouderij tijd voor onderzoek, overleg en maatwerk, terwijl de bestaande bewoner intussen geen concrete termijn of gegarandeerde bescherming krijgt? Het voorzorgsbeginsel mag geen eenrichtingsverkeer zijn: het moet niet alleen toekomstige uitbreiding voorkomen, maar ook serieus worden toegepast op mensen die vandaag al aan **gezondheidsrisico's** worden blootgesteld.

De principiële vraag is: waarom geldt bescherming tegen onvrijwillige blootstelling aan tabaksrook wel als reden voor preventief overheidsbeleid, maar leidt onvrijwillige blootstelling aan fijnstof van veehouderijen niet vanzelfsprekend tot even voortvarende bescherming?

Het gaat niet om identieke risico's of identieke maatregelen, maar om één uitgangspunt: wie onvrijwillig aan een erkend gezondheidsrisico wordt blootgesteld, mag niet buiten de preventieve bescherming vallen. Wij woonden er eerst!

3. Wetenschappelijke onzekerheid mag geen reden zijn om bescherming uit te stellen

De Gezondheidsraad heeft in december 2025 vastgesteld dat het risico op longontsteking gemiddeld 73% hoger ligt binnen 500 meter van een geitenhouderij en 19% hoger binnen één kilometer.

De Raad van State heeft bovendien in zijn voorlichting van 28 mei 2026 de juridische mogelijkheden van de overheid om gezondheidsrisico's rond veehouderijen te voorkomen en te beperken behandeld.

Hoe moet de overheid handelen?

Mijn situatie maakt dit vraagstuk concreet. Het ontbreken van een vastgestelde individuele biologische oorzaak kan niet zonder meer betekenen dat de overheid afziet van onderzoek naar blootstelling, cumulatieve belasting en passende preventieve maatregelen.

Wanneer bestuurlijke belangen, landbouwkundige uitgangspunten en juridische aannames zwaarder lijken te wegen dan onafhankelijk onderzoek naar de gezondheid en rechtsbescherming van omwonenden, ontstaat **ten minste** de schijn van onvoldoende onafhankelijke belangenafweging.

Het stelselmatig verwarren van het ontbreken van individueel causaal bewijs met het ontbreken van een reëel gezondheidsrisico, is een ondeugdelijke juridische redenering. Daarmee wordt wetenschappelijke onzekerheid niet onderzocht, maar ingezet als schild tegen bestuurlijke verantwoordelijkheid. In een omgeving waar landbouwkundige belangen zwaar meewegen, moet juist worden gewaarborgd dat de beoordeling onafhankelijk, transparant en gebaseerd op controleerbare gegevens plaatsvindt.

Een bijenvergelijking zal de toelichting bekrachtigen: je hoeft niet vast te stellen welke bij welke bloem heeft bestoven om het gezamenlijke bestuivingseffect wetenschappelijk aannemelijk te maken.

Statistische onzekerheid maakt een statistisch verband niet juridisch betekenisloos. Evenmin mag het ontbreken van individueel sluitend causaliteitsbewijs worden gebruikt om wetenschappelijk onderbouwde gezondheidsrisico's bestuurlijk buiten beschouwing te laten.

4. Langdurige rechtsbescherming en het uitblijven van maatwerk

In mijn bestuursrechtelijke procedure heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bij uitspraak van 27 maart 2024, zaaknummer 202101618/1/R4, ECLI:NL:RVS:2024:1282, een overschrijding van de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 EVRM vastgesteld en zowel een schending op de gehele procedure. De Staat is daarvoor veroordeeld tot betaling van schadevergoeding. De materiële en immateriële schade is niet behandeld.

Ondanks de langdurige voorgeschiedenis heb ik onlangs geprobeerd tot een integrale minnelijke oplossing met de Staat te komen door middel van een voorstel voor een vaststellingsovereenkomst.

De Staat heeft dit voorstel bij brief van 22 oktober 2026 afgeserveerd met een ace en verwezen naar de civiele rechter net als eerder de Raad van State. Het is een juridische route wat ook nog eens de burger (ja, weer de burger) veel geld kost i.v.m. proceskosten advocaten. Dus worden zij ook nog eens financieel geruïneerd. Simpel de Beer advocaten Amsterdam € 345,- per uur is niet op te brengen. Deze advocaten schrijven met een kam. Naast de materiële- en immateriële schade.

Maar let op! Daarmee blijft een praktische oplossing voor een bestaande situatie met mogelijke gezondheidsrisico's uit.

Als we de uitspraken van minister Sophie Hermans over de 'innovatieroute' (het idee dat technische stalsystemen en luchtwassers maatwerk kunnen bieden om onder de 500 meter-grens uit te komen) fileren, blijft er juridisch en wetenschappelijk weinig van heel. Haar opmerking is een klassiek voorbeeld van een politiek compromis dat in de fysieke en juridische realiteit van mijn erf (op 28 meter) direct strandt. Het bied geen enkele garantie!

Hier is de deconstructie van haar innovatie-argument, opgeknipt in drie onweerlegbare breuklijnen:

De Wetenschappelijke Paradox (De RIVM-klem)

Minister Hermans /overheid stelt dat innovatieve technieken de uitstoot moeten verminderen om afwijkingen van de afstandsnorm te rechtvaardigen.

- De fileersnijder: Dit argument is een logische cirkelredenering. Het RIVM en de Gezondheidsraad herhalen al jaren dat ze de exacte biologische ziekteverwekker (welke specifieke bacterie of endotoxine de longontstekingen veroorzaakt) nog niet hebben geïsoleerd.
- De conclusie: Als je niet weet wat de ziekte veroorzaakt, kun je wetenschappelijk en juridisch nooit bewijzen dat een nieuwe techniek het specifieke risico wegneemt. Een luchtwasser filtert wel grove stofdeeltjes (PM10), maar geen micro-organismen. Hermans eist dus een technologische oplossing voor een biologisch probleem waarvan de overheid de parameters zelf niet eens kent.

Het fysieke bedrog op 28 meter (Emissie vs. Immissie)

De minister/overheid suggereert dat een 'emissiearme stal' de leefomgeving van omwonenden beschermt.

- De fileersnijder: Dit is het 'rekensprookje' in optima forma. Het beleid kijkt uitsluitend naar de emissiepuntbron (de stalschoorsteen). Een messcherp feit: een luchtwasser doet helemaal niets aan het proces van de open mestverwerking en mestopslag. Het is een blinde vlek!
- Op een extreme, onherroepelijke afstand van 28, 43 en 63 meter zit u niet in een theoretisch verspreidingsmodel; u zit in de directe immissiezone van diffuse gassen en dampen die vrijkomen bij het

mixen en verplaatsen van mest buiten de stal. Geen enkele luchtwasser op papier kan de fysieke blootstelling op minder dan een tiende van de landelijke gezondheidsafstand naar nul reduceren.

De Juridische Weeffout (Strijdigheid met het Voorzorgsbeginsel)

Hermans/ de overheid probeert met de innovatieroute tijd te kopen en de coalitie (de BBB) te vriend te houden door te beloven dat de regels 'flexibel' worden via de Omgevingswet.

- De fileersnijder: Dit botst frontaal met de nieuwe EU-richtlijn Luchtkwaliteit en de voorlichting van de Raad van State van 27 mei 2026 (zaak W11.26.00023/IV). De Raad van State heeft al vastgesteld dat het bestuursrecht juist klem zit op deze onzekerheid.
- Het voorzorgsbeginsel verbiedt de overheid dwingend om burgers bloot te stellen aan bekende gezondheidsrisico's op basis van onbewezen toekomstige technieken. Door te zeggen "wacht maar op innovatie", schendt de minister moedwillig haar actuele maatschappelijke zorgplicht (art. 2.4 Omgevingswet) jegens bestaande omwonenden die al een onherroepelijke Artikel 6 EVRM-schending op zak hebben vanwege het jarenlange overheidsfalen.

Conclusie: Wat blijft er over van haar opmerking?

De opmerking van de minister/overheid over innovatie is geen inhoudelijke oplossing, maar een bestuurlijk rookgordijn. Het is bedoeld om de sector een papieren wortel voor te houden en om de Staat te beschermen tegen acute schadeclaims. Immissieberekeningen is immers nergens geen vastgesteld beleid. De overheid hanteert hier een bewuste en hardnekkige systeemfout die in mijn dossier perfect is blootgelegd. Het huidige beleid is volledig ingericht op emissiebepalingen aan de bron (de stal) en grootschalige achtergrondconcentraties via rekenmodellen, waardoor de feitelijke immissie (de werkelijke neerslag en blootstelling) op uw 28 meter-grens bewust buiten de boeken wordt gehouden.

Maar door dit argument te fileren met de harde cijfers (61.090 kg PM10/pj op 28 meter inclusief open mestverwerking (die niet is gewogen), is het bewijs haar landelijke 'innovatie-uitweg' voor mijn specifieke noodsituatie een absolute utopie is. Dit laat de civiele rechter straks maar één logische conclusie: de overheid kan haar zorgplicht hier niet met een rekensprookje afkopen, wat de VSO tot volledige uitkoop de enige rechtens houdbare route maakt en ook onze wens is. Namelijk gevangen in procedures.

Wanneer mestverwerking buiten de stallen in de open lucht plaatsvindt, zijn theoretische stal-reductiepercentages en luchtwassers ontoereikend om diffuse emissies zoals PM10 en endotoxinen tegen te gaan op een afstand van 28 meter. Laat staan de achtergrondconcentratie. Dit ondergraaft de juridische houdbaarheid van bestaande vergunningen en versterkt de civiele aansprakelijkheidsstrategie richting de overheid. Dit fileerwerk legt de zwakte van het kabinetsbeleid volledig bloot.

Samengevat: de aangekondigde innovatieroute biedt voor bestaande bewoners niet vanzelfsprekend een oplossing. Een emissiereductie aan de stalbron bewijst nog niet dat de daadwerkelijke blootstelling bij een nabijgelegen woning voldoende wordt verminderd.

Zeker bij een woning op circa 28 meter moet worden onderzocht welke emissies daadwerkelijk worden verminderd en welke diffuse emissies buiten de stal blijven bestaan, bijvoorbeeld bij mestopslag, mestverwerking en bedrijfsactiviteiten.

Zolang de precieze oorzaken van de verhoogde gezondheidsrisico's niet volledig bekend zijn, kan de overheid niet volstaan met de belofte dat toekomstige technieken het probleem zullen oplossen. De werking moet onafhankelijk worden aangetoond, onder praktijkomstandigheden en bij de woning van de betrokken bewoner.

Een technische innovatie mag geen vervanging worden voor een aantoonbare beoordeling van de feitelijke blootstelling en de bescherming van bestaande bewoners.

5. Juridische kritiek: van PAS-melder naar PAF-melder

Het Nederlandse milieubeleid dreigt een opmerkelijke rechtsongelijkheid te creëren. Voor PAS-melders – agrarische ondernemers die te goeder trouw op basis van het destijds geldende stikstofbeleid hebben gehandeld; heeft de overheid een afzonderlijk legalisatie- en maatwerktraject ingericht. Dat traject omvat rijksbegeleiding, individuele oplossingsroutes en mogelijkheden voor financiële compensatie.

Maar waar blijft de vergelijkbare bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de bestaande bewoners die al jarenlang worden blootgesteld aan fijnstofemissies uit veehouderijen en die gezondheidsrisico's, waardeverlies en aantasting van hun woon- en leefomgeving ondervinden?

Daar dreigt een nieuwe categorie te ontstaan: de feitelijke PAF-melder – de Particulate Air Pollution-melder. Niet de ondernemer die met een melding of vergunning in de problemen komt, maar de omwonende die de gevolgen van de vergunde milieubelasting moet dragen en vervolgens vastloopt in een bestuurlijk en juridisch bewijsmoeras.

Het wrange verschil is dat voor de ondernemer een individuele maatwerkaanpak wordt georganiseerd, terwijl van de burger soms een vrijwel onmogelijke individuele causaliteitsonderbouwing wordt verlangd. Statistisch en epidemiologisch onderbouwde verbanden, **cumulatieve blootstelling en de voorzienbaarheid van gezondheidsrisico's mogen daarbij niet bij voorbaat juridisch betekenisloos worden verklaard.**

Dit roept ernstige vragen op over het gelijkheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel, de zorgvuldigheid van de belangenafweging en de positieve verplichtingen van de overheid ter bescherming van gezondheid en privéleven. Het enkele feit dat PAS-melders een wettelijke regeling hebben, betekent overigens niet automatisch dat omwonenden juridisch recht hebben op exact dezelfde regeling. Maar het rechtvaardigt evenmin dat hun belangen structureel buiten een vergelijkbare individuele beoordeling en effectieve bescherming blijven.

Een overheid die voor de rechtspositie van agrarische ondernemers maatwerk, begeleiding en herstel organiseert, maar voor de rechtsbescherming van blootgestelde omwonenden blijft steken in abstracte causaliteitsdiscussies, moet uitleggen waarom de ene groep wel een georganiseerde oplossing krijgt en de andere groep hoofdzakelijk met de bewijslast wordt geconfronteerd.

Dat is geen gelijkwaardige bescherming van publieke belangen. Dat is een fundamentele vraag over de verdeling van bestuurlijke verantwoordelijkheid."

De PAS-melder krijgt een zaakbegeleider; de feitelijke PAF-melder krijgt een causaliteitsdiscussie. De ondernemer krijgt een maatwerktraject; de omwonende krijgt te horen dat niet bewezen is welke afzonderlijke emissiebron zijn gezondheid heeft aangetast. Die ongelijke behandeling verdient een inhoudelijke, juridisch toetsbare verklaring.

Een belangrijke juridische precisering: PAF-melder is geen bestaande wettelijke status of erkende categorie. Het is een kritische benaming voor deze groep omwonenden. De PAS-regeling heeft bovendien een specifieke wettelijke achtergrond: de uitspraak van de Raad van State over de onhoudbaarheid van het PAS. De Afdeling advisering heeft ook kritiek geuit op de juridische houdbaarheid en uitvoerbaarheid van de nieuwe PAS-aanpak.

De Awb staat niet toe dat bestuurlijke belangenafweging ontaardt in het wegredeneren van relevante feiten, het negeren van gezondheidsrisico's of het zonder deugdelijke motivering afschuiven van verantwoordelijkheid.

Wanneer voor agrarische ondernemers maatwerk, begeleiding en herstel worden georganiseerd, maar voor blootgestelde omwonenden geen vergelijkbare bestuurlijke ernst, individuele rechtsbescherming en effectieve

schadebeperking zichtbaar zijn, moet het bestuur die ongelijke benadering inhoudelijk en juridisch kunnen verantwoorden."

De overheid mag niet voor de ondernemer een maatwerkroute openen en voor de omwonende een bewijsfuik creëren. De Awb verlangt zorgvuldig onderzoek, een onbevooroordeelde belangenafweging en een deugdelijke motivering – geen bestuurlijke uitvluchten waarmee gezondheidsrisico's en rechtsbescherming uit beeld verdwijnen.

Vraag: Waarom bestaat er voor ondernemers een georganiseerde individuele begeleiding, terwijl bestaande bewoners geen vergelijkbare route voor onderzoek, bescherming en schadebeperking hebben?

6. Brandrisico's

Wanneer een woning op circa 28 meter van een potstallen ligt vol methaan en amoniak, behoort de overheid inzichtelijk te maken of de brandveiligheidsrisico's en mogelijke gevolgen voor de bewoner voldoende zijn onderzocht en beheerst. Daarbij moet worden gekeken naar de afstand, de brandcompartimentering, de constructie en dakisolatie, de bereikbaarheid voor de brandweer, de mogelijke rookverspreiding en de bescherming van de woning bij ongunstige windomstandigheden. Maar ook andersom het risico van een woningbrand naar een overslaande stalbrand.

7. Mijn verzoek aan uw fracties

Ik verzoek u mijn dossier te betrekken bij uw beoordeling van de kabinetsantwoorden op de schriftelijke vragen van 27 oktober 2026, kenmerk 182804.

Ik verzoek u nadrukkelijk te voorkomen dat de aangekondigde 500-metermaatregel uitsluitend bescherming biedt aan toekomstige situaties, terwijl bestaande bewoners buiten de feitelijke bescherming blijven vallen. De overheid heeft het gezondheidsrisico inmiddels erkend. Dan moet zij ook uitleggen welke concrete bescherming zij biedt aan mensen die al jarenlang binnen deze afstand wonen. Wij woonden er eerst. Het voorzorgsbeginsel moet niet alleen toekomstige ontwikkelingen begrenzen, maar ook betekenis hebben voor bestaande bewoners.

Aanknopingspunten voor fracties voor moties en toezeggingen.

Ik vraag u in het bijzonder aandacht te besteden aan:

Bestaande bewoners binnen 500 meter: komt er een afzonderlijke, individueel toegankelijke maatwerkaanpak voor bestaande knelpunten, met concrete criteria en termijnen?

Cumulatieve blootstelling: wordt een onafhankelijke beoordeling van emissies, **immissies en achtergrondconcentraties** bij bestaande woningen verplicht onderdeel van de aanpak?

De juridische en bestuurlijke bescherming van bestaande bewoners binnen 500 meter van geitenhouderijen. Een motie of toezegging met de noodzaak van een **standaard** concrete beoordeling van cumulatieve emissies en daadwerkelijke cumulatieve **immissies** met achtergrondconcentratie bij woningen.

Een motie of toezegging met herhaalde immissiewaarde toetsing op locatie op fijnstoffen/ piekbelasting en aanvullend maatwerk toepassen op basis van voorzorgsbeginsel. Meten is weten, **maar meten zonder bronanalyse is ook onvoldoende**.

Het kan niet de bedoeling zijn dat de overheid gezondheidsrisico's voor toekomstige situaties erkent en preventieve maatregelen neemt, terwijl bestaande bewoners zonder aantoonbare integrale risicobeoordeling en zonder concreet beschermingsperspectief achterblijven.

Kortom:

- de vergunde en feitelijke emissies van alle relevante bedrijven;
- diffuse emissies bij mestopslag, mestverwerking en werkzaamheden buiten de stal;
- achtergrondconcentraties en andere bronnen, waaronder verkeer;
- verspreiding bij verschillende weersomstandigheden en windrichtingen;
- de daadwerkelijke immissie bij de woning, inclusief eventuele piekbelasting.

Voorzorgsbeginsel: hoe wordt voorkomen dat wetenschappelijke onzekerheid over de precieze ziekteverwekker wordt gebruikt om preventieve bescherming uit te stellen?

Een motie of toezegging over de verplichtingen die voortvloeien uit Richtlijn (EU) 2024/2881, mede bezien in het licht van het arrest Inter-Environnement Wallonie en het voorzorgsbeginsel, zoals o.a. **verplichte immissiewaarde berekeningen met achtergrondconcentratie**.

Innovatieroute: worden emissiereducerende technieken eerst onafhankelijk op hun werkelijke effect bij bestaande woningen beoordeeld, voordat zij als oplossing voor een knelsituatie worden geaccepteerd?

Bestuurlijke verantwoordelijkheid: wie neemt de regie wanneer Rijk, provincie en gemeente naar elkaar verwijzen en de bestaande blootstelling voortduurt?

Individueel maatwerk: komt er een mogelijkheid tot een interbestuurlijke minnelijke oplossing, waaronder waar passend vrijwillige verplaatsing, aankoop of volledige schadeafwikkeling?

De mogelijkheid van concreet maatwerk en een interbestuurlijke minnelijke oplossing.

Een motie of toezegging vrijwillige VSO met volledige schadevergoeding volgens de Omgewingswet (ook het aanhoudende gedoogbeleid) voor omwonenden/knelpunten waar al een EVRM schending is vastgesteld door de

Raad van State. De verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en gemeente voor historische situaties die buiten de nieuwe preventieve maatregelen vallen.

Het brandveiligheidrisico: Veiligheidsregels en de brandoverslagberekeningen (NEN 6068) is een ander veiligheidsvraagstuk dan fijnstof en verdient misschien een eigen beoordeling, maar een onmiskenbaar beoordeling deel van het voorzorgsbeginsel met brandoverslag en rookverspreiding tussen woning en potstallen of andersom gezien de korte afstanden en de vele brandgevaarlijke stoffen, zoals methaan en ammoniak. Zeker in een wind ongunstige ligging. Een motie of toezegging en het risico uitsluiten van een gevaarlijke brandoverslag visa versa woonbestemming/stalbrand risico binnen 75m, waarvoor een vrijwillige vaststellingsovereenkomst VSO de oplossing creëert voor omwonenden. (Geen langdurige (civiele) processen en onnodige risico's, door finale kwijting de definitieve zekere oplossing is).

Ik ben bereid de relevante vergunningstukken, rechterlijke uitspraken, correspondentie met de betrokken overheden en mijn VSO-dossier vertrouwelijk ter beschikking te stellen.

Met vriendelijke groet,

Mei froenlike groetnis,

Kind regards,

5.1.2.e en 5.1.2.e - 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e

From: 5.1.2.e <5.1.2.e @gmail.com>
Date: Wednesday, November 4, 2026, 5:55 PM
To: postbus@eerstekamer.nl
Subject: Fwd: Inbreng casus Sibrandahûs tbv schriftelijke vragen gezondheidsrisico's geitenmelkveehouderij (kenmerk 182804)

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e @gmail.com. Ontdek waarom dit belangrijk is

In mijn zojuist verstuurde vorige mail waren een aantal woordjes weggevallen ik zal ze hierbij markeren in de rode tekst kleur.
Excuses voor het ongemak.

5.1.2.e
Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @gmail.com>
Date: wo 4 nov 2026 om 17:12
Subject: Inbreng casus Sibrandahûs tbv schriftelijke vragen gezondheidsrisico's geitenmelkveehouderij (kenmerk 182804)
To: <postbus@eerstekamer.nl>

Geachte leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de Partij voor de Dieren, en geachte mevrouw Visseren-Hamakers,

Met grote belangstelling volg ik uw parlementaire inzet/debatten voor de bescherming van omwonenden van geitenmelkveehouderijen en de toepassing van het voorzorgsbeginsel.

In het bijzonder wijs ik u op de nadere schriftelijke vragen van 27 oktober 2026, kenmerk 182804, over gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen en het voorzorgsbeginsel.

Graag breng ik een concreet praktijkdossier onder uw aandacht dat de gevolgen laat zien van de bestuurlijke en juridische tekortkomingen waarover u het kabinet bevraagt.

Het betreft mijn bestaande woning in Sibrandahûs, gemeente Dantumadiel, Fryslân. Volgens de vergunninggegevens in mijn dossier is rondom onze woning sprake van een cumulatieve vergunde PM10-emissie van circa 61.090 kilogram per jaar, afkomstig van drie melkveehouders, waaronder 1 geitenmelkveehouderij. De afstand tot een betrokken geitenhouderij bedraagt onherroepelijk circa 28 meter; andere bedrijfsgebouwen in de huidige situatie bevinden zich op circa 43 en 63 meter. Ter informatie: de cumulatieve vergunde PM10-emissie van circa 61.090 kilogram per jaar binnen 500m over de gemeente grenzen waren **GEEN** onderdeel in de onherroepelijke vergunningverlening in een uitgebreide procedure met een gebrekkige mer en een afwijking in het bestemmingsplan. Juridisch meesterlijk bedacht (getoetst in eigen gemeente zonder achtergrondconcentratie, dus geen uitgebreide verplichte mer toegepast) waarmee een rechtsbeschermingsgat op d.d. 27-03-2024 uitspraak 202101618/1/R4 een feit werd. Met een ongunstige windrichting situatie. In de volksmond heet dat onherroepelijk witgewassen.

Onze woning wordt sinds 1 november 1987 bewoond. De bestaande woonfunctie ging vooraf aan de latere ontwikkelingen van de betrokken veehouderijen. Het kan niet vanzelfsprekend zijn dat de bestaande bewoner de gevolgen van latere bedrijfsontwikkelingen moet blijven dragen, zonder dat zijn belangen integraal en individueel worden beoordeeld.

De 500-metermaatregel moet ook over bestaande knelpunten gaan.

Het kabinetsbesluit van 10 juli 2026 richt zich op een afstandsnorm en kondigt daarnaast een aanpak voor bestaande situaties aan. De minister 5.1.2.e zei expliciet dat daarvoor met gemeenten en provincies een aanpak wordt gemaakt.

Wat is dat concreet:

Welke bestaande situaties worden als knelpunt aangemerkt?

Krijgen bewoners zelf toegang tot die maatwerkaanpak?

Welke criteria, **termijnen en oplossingen gelden?**

Wie is verantwoordelijk als gemeente en provincie naar elkaar verwijzen?

Welke bescherming geldt zolang de aanpak nog niet is uitgevoerd?

1. **Europese verplichtingen: Richtlijn (EU) 2024/2881 is al sinds 10 december 2024 in werking.**

Een belangrijk juridisch aspect verdient bijzondere aandacht. (Het zou het rechtsbeschermingsgat moeten dichten).

Richtlijn (EU) 2024/2881 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa is op 10 december 2024 in werking getreden. De uiterste omzettingsdatum is 11 december 2026. De nieuwe regeling wordt vanaf 12 december 2026 toegepast.

Het onderscheid tussen inwerkingtreding en omzetting is juridisch relevant.

Het Hof van Justitie heeft in het arrest Inter-Environnement Wallonie (C-129/96) bepaald dat lidstaten gedurende de omzettingstermijn verplicht zijn zich te onthouden van maatregelen die het door de richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kunnen brengen.

Deze verplichting vloeit voort uit het Unierechtelijke beginsel van loyale samenwerking en geldt voor alle overheidsorganen binnen hun bevoegdheden.

Ik stel niet dat deze richtlijn automatisch een individuele meetplicht op 28 meter afstand of een verplichting tot intrekking van bestaande vergunningen schept. Wel roept zij, in samenhang met artikel 191, tweede lid, VWEU en het voorzorgsbeginsel, een wezenlijke vraag op over de wijze waarop overheden bestaande blootstellingssituaties beoordelen en gezondheidsrisico's beheersen. Nee hier nog steeds geen handhaving!

Voor mijn woning ontbreekt tot op heden een aantoonbare integrale beoordeling van de daadwerkelijke immissiebelasting en de cumulatieve bijdrage van de betrokken bedrijven in een wind-up situatie.

Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen de vergunde emissie aan de bron en de feitelijke concentratie en blootstelling bij de woning. En niet vergeten de achtergrondconcentratie van o.a. de vaste mestopslag/mestverwerking over de omliggende weilanden en het verkeer en de andere melkveehouders.

2. De ongelijke bescherming van nieuwe en bestaande situaties

De provincie Fryslân heeft in haar Omgevingsverordening beperkingen opgenomen voor nieuwvestiging en uitbreiding van geitenmelkveehouderijen vanwege gezondheidsrisico's.

Daarmee wordt het voorzorgsbeginsel vertaald in een juridisch bindende beperking voor toekomstige ontwikkelingen.

Voor bestaande bewoners op zeer korte afstand ontbreekt echter een vergelijkbare aantoonbare bescherming. De zogenaamde knelpunten waar de Raad van State naar verwijst in hun brief d.d. 27-05-2026 met kenmerknummer: W11.26.00023/IV

De Provinciale Omgevingsvisie Fryslân 2026 bevat beleidsmatige ambities voor een gezonde leefomgeving, **maar biedt geen concrete immissie beoordeling met achtergrondconcentratie van mijn woning**, geen rechtstreeks toepasbare individuele fijnstofnorm voor deze historische situatie en geen afzonderlijk uitvoeringsbudget waarmee het bestaande knelpunt onmiddellijk kan worden opgelost.

Dit roept de vraag op waarom preventieve bescherming wel wordt toegepast op toekomstige situaties, terwijl bestaande bewoners met wetenschappelijk onderbouwde gezondheidsrisico's afhankelijk blijven van nader bestuurlijk handelen.

We zien de D66 minister, ineens de verantwoordelijkheid in de stikstofcrisis bij de decentrale overheden neer te leggen. Ondanks beloftes over de haalbaar zijn het weer 2 jaar onzekerheden of die provincies de beloftes nakomen. Wat gebeurt er met de geitenmelkveehouderij en de 500m afstandsmaatregel in bestaande situaties? De vergelijking en het voorzorgsbeginsel, terwijl bewoners rond geitenhouderijen niet twee jaar extra onzekerheid kunnen worden gevraagd over hun gezondheid, mede in onze situatie al een termijnschendingen van artikel 6 van de EVRM zijn vastgesteld ook op de **gehele** procedure. Waarom krijgt de bestaande geitenhouderij tijd voor onderzoek, overleg en maatwerk, terwijl de bestaande bewoner intussen geen concrete termijn of gegarandeerde bescherming krijgt? Het voorzorgsbeginsel mag geen eenrichtingsverkeer zijn: het moet niet alleen toekomstige uitbreiding voorkomen, maar ook serieus worden toegepast op mensen die vandaag al aan **gezondheidsrisico's** worden blootgesteld.

De principiële vraag is: waarom geldt bescherming tegen onvrijwillige blootstelling aan tabaksrook wel als reden voor preventief overheidsbeleid, maar leidt onvrijwillige blootstelling aan fijnstof van veehouderijen niet vanzelfsprekend tot even voortvarende bescherming?

Het gaat niet om identieke risico's of identieke maatregelen, maar om één uitgangspunt: wie onvrijwillig aan een erkend gezondheidsrisico wordt blootgesteld, mag niet buiten de preventieve bescherming vallen. Wij woonden er eerst!

3. Wetenschappelijke onzekerheid mag geen reden zijn om bescherming uit te stellen

De Gezondheidsraad heeft in december 2025 vastgesteld dat het risico op longontsteking gemiddeld 73% hoger ligt binnen 500 meter van een geitenhouderij en 19% hoger binnen één kilometer.

De Raad van State heeft bovendien in zijn voorlichting van 28 mei 2026 de juridische mogelijkheden van de overheid om gezondheidsrisico's rond veehouderijen te voorkomen en te beperken behandeld.

Hoe moet de overheid handelen?

Mijn situatie maakt dit vraagstuk concreet. Het ontbreken van een vastgestelde individuele biologische oorzaak kan niet zonder meer betekenen dat de overheid afziet van onderzoek naar blootstelling, cumulatieve belasting en passende preventieve maatregelen.

Wanneer bestuurlijke belangen, landbouwkundige uitgangspunten en juridische aannames zwaarder lijken te wegen dan onafhankelijk onderzoek naar de gezondheid en rechtsbescherming van omwonenden, ontstaat **ten minste** de schijn van onvoldoende onafhankelijke belangenafweging.

Het stelselmatig verwarren van het ontbreken van individueel causaal bewijs met het ontbreken van een reëel gezondheidsrisico, is een ondeugdelijke juridische redenering. Daarmee wordt wetenschappelijke onzekerheid niet

onderzocht, maar ingezet als schild tegen bestuurlijke verantwoordelijkheid. In een omgeving waar landbouwkundige belangen zwaar meewegen, moet juist worden gewaarborgd dat de beoordeling onafhankelijk, transparant en gebaseerd op controleerbare gegevens plaatsvindt.

Een bijenvergelijking zal de toelichting bekrachtigen: je hoeft niet vast te stellen welke bij welke bloem heeft bestoven om het gezamenlijke bestuivingseffect wetenschappelijk aannemelijk te maken.

Statistische onzekerheid maakt een statistisch verband niet juridisch betekenisloos. Evenmin mag het ontbreken van individueel sluitend causaliteitsbewijs worden gebruikt om wetenschappelijk onderbouwde gezondheidsrisico's bestuurlijk buiten beschouwing te laten.

4. Langdurige rechtsbescherming en het uitblijven van maatwerk

In mijn bestuursrechtelijke procedure heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bij uitspraak van 27 maart 2024, zaaknummer 202101618/1/R4, ECLI:NL:RVS:2024:1282, een overschrijding van de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 EVRM vastgesteld en zowel een schending op de gehele procedure. De Staat is daarvoor veroordeeld tot betaling van schadevergoeding. De materiële en immateriële schade is niet behandeld.

Ondanks de langdurige voorgeschiedenis heb ik onlangs geprobeerd tot een integrale minnelijke oplossing met de Staat te komen door middel van een voorstel voor een vaststellingsovereenkomst.

De Staat heeft dit voorstel bij brief van 22 oktober 2026 afgeserveerd met een ace en verwezen naar de civiele rechter net als eerder de Raad van State. Het is een juridische route wat ook nog eens de burger (ja, weer de burger) veel geld kost i.v.m. proceskosten advocaten. Dus worden zij ook nog eens financieel geruïneerd. 5.1.2.e advocaten Amsterdam € 345,- per uur is niet op te brengen. Deze advocaten schrijven met een kam. Naast de materiële- en immateriële schade.

Maar let op! Daarmee blijft een praktische oplossing voor een bestaande situatie met mogelijke gezondheidsrisico's uit.

Als we de uitspraken van minister Sophie Hermans over de 'innovatieroute' (het idee dat technische stalsystemen en luchtwassers maatwerk kunnen bieden om onder de 500 meter-grens uit te komen) fileren, blijft er juridisch en wetenschappelijk weinig van heel. Haar opmerking is een klassiek voorbeeld van een politiek compromis dat in de fysieke en juridische realiteit van mijn erf (op 28 meter) direct strandt. Het bied geen enkele garantie!

Hier is de deconstructie van haar innovatie-argument, opgeknipt in drie onweerlegbare breuklijnen:

De Wetenschappelijke Paradox (De RIVM-klem)

Minister Hermans /overheid stelt dat innovatieve technieken de uitstoot moeten verminderen om afwijkingen van de afstandsnorm te rechtvaardigen.

- De fileersnijder: Dit argument is een logische cirkelredenering. Het RIVM en de Gezondheidsraad herhalen al jaren dat ze de exacte biologische ziekteverwekker (welke specifieke bacterie of endotoxine de longontstekingen veroorzaakt) nog niet hebben geïsoleerd.
- De conclusie: Als je niet weet wat de ziekte veroorzaakt, kun je wetenschappelijk en juridisch nooit bewijzen dat een nieuwe techniek het specifieke risico wegneemt. Een luchtwasser filtert wel grove stofdeeltjes (PM10), maar geen micro-organismen. Hermans eist dus een technologische oplossing voor een biologisch probleem waarvan de overheid de parameters zelf niet eens kent.

Het fysieke bedrog op 28 meter (Emissie vs. Immissie)

De minister/overheid suggereert dat een 'emissiearme stal' de leefomgeving van omwonenden beschermt.

- De fileersnijder: Dit is het 'rekensprookje' in optima forma. Het beleid kijkt uitsluitend naar de emissiepuntbron (de stalschoorsteen). Een messcherp feit: een luchtwasser doet helemaal niets aan het proces van de open mestverwerking en mestopslag. Het is een blinde vlek!
- Op een extreme, onherroepelijke afstand van 28, 43 en 63 meter zit u niet in een theoretisch verspreidingsmodel; u zit in de directe immissiezone van diffuse gassen en dampen die vrijkomen bij het mixen en verplaatsen van mest buiten de stal. Geen enkele luchtwasser op papier kan de fysieke blootstelling op minder dan een tiende van de landelijke gezondheidsafstand naar nul reduceren.

De Juridische Weeffout (Strijdigheid met het Voorzorgsbeginsel)

Hermans/ de overheid probeert met de innovatieroute tijd te kopen en de coalitie (de BBB) te vriend te houden door te beloven dat de regels 'flexibel' worden via de Omgevingswet.

- De fileersnijder: Dit botst frontaal met de nieuwe EU-richtlijn Luchtkwaliteit en de voorlichting van de Raad van State van 27 mei 2026 (zaak W11.26.00023/IV). De Raad van State heeft al vastgesteld dat het bestuursrecht juist klem zit op deze onzekerheid.
- Het voorzorgsbeginsel verbiedt de overheid dwingend om burgers bloot te stellen aan bekende gezondheidsrisico's op basis van onbewezen toekomstige technieken. Door te zeggen "wacht maar op innovatie", schendt de minister moedwillig haar actuele maatschappelijke zorgplicht (art. 2.4 Omgevingswet) jegens bestaande omwonenden die al een onherroepelijke Artikel 6 EVRM-schending op zak hebben vanwege het jarenlange overheidsfalen.

Conclusie: Wat blijft er over van haar opmerking?

De opmerking van de minister/overheid over innovatie is geen inhoudelijke oplossing, maar een bestuurlijk rookgordijn. Het is bedoeld om de sector een papieren wortel voor te houden en om de Staat te beschermen tegen acute schadeclaims. Immissieberekeningen is immers nergens geen vastgesteld beleid. De overheid hanteert hier een bewuste en hardnekkige systeemfout die in mijn dossier perfect is blootgelegd. Het huidige beleid is volledig ingericht op emissiebepalingen aan de bron (de stal) en grootschalige achtergrondconcentraties via rekenmodellen, waardoor de feitelijke immissie (de werkelijke neerslag en blootstelling) op uw 28 meter-grens bewust buiten de boeken wordt gehouden.

Maar door dit argument te fileren met de harde cijfers (61.090 kg PM10/pj op 28 meter inclusief open mestverwerking (die niet is gewogen), is het bewijs haar landelijke 'innovatie-uitweg' voor mijn specifieke noodsituatie een absolute utopie is. Dit laat de civiele rechter straks maar één logische conclusie: de overheid kan haar zorgplicht hier niet met een rekensprookje afkopen, wat de VSO tot volledige uitkoop de enige rechtens houdbare route maakt en ook onze wens is. Namelijk gevangen in procedures.

Wanneer mestverwerking buiten de stallen in de open lucht plaatsvindt, zijn theoretische stal-reductiepercentages en luchtwassers ontoereikend om diffuse emissies zoals PM10 en endotoxinen tegen te gaan op een afstand van 28 meter. Laat staan de achtergrondconcentratie. Dit ondergraaft de juridische houdbaarheid van bestaande vergunningen en versterkt de civiele aansprakelijkheidsstrategie richting de overheid. Dit fileerwerk legt de zwakte van het kabinetsbeleid volledig bloot.

Samengevat: de aangekondigde innovatieroute biedt voor bestaande bewoners niet vanzelfsprekend een oplossing. Een emissiereductie aan de stalbron bewijst nog niet dat de daadwerkelijke blootstelling bij een nabijgelegen woning voldoende wordt verminderd.

Zeker bij een woning op circa 28 meter moet worden onderzocht welke emissies daadwerkelijk worden verminderd en welke diffuse emissies buiten de stal blijven bestaan, bijvoorbeeld bij mestopslag, mestverwerking en bedrijfsactiviteiten.

Zolang de precieze oorzaken van de verhoogde gezondheidsrisico's niet volledig bekend zijn, kan de overheid niet volstaan met de belofte dat toekomstige technieken het probleem zullen oplossen. De werking moet onafhankelijk worden aangetoond, onder praktijkomstandigheden en bij de woning van de betrokken bewoner.

Een technische innovatie mag geen vervanging worden voor een aantoonbare beoordeling van de feitelijke blootstelling en de bescherming van bestaande bewoners.

5. Juridische kritiek: van PAS-melder naar PAF-melder

Het Nederlandse milieubeleid dreigt een opmerkelijke rechtsongelijkheid te creëren. Voor PAS-melders – agrarische ondernemers die te goeder trouw op basis van het destijds geldende stikstofbeleid hebben gehandeld; heeft de overheid een afzonderlijk legalisatie- en maatwerktraject ingericht. Dat traject omvat rijksbegeleiding, individuele oplossingsroutes en mogelijkheden voor financiële compensatie.

Maar waar blijft de vergelijkbare bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de bestaande bewoners die al jarenlang worden blootgesteld aan fijnstofemissies uit veehouderijen en die gezondheidsrisico's, waardeverlies en aantasting van hun woon- en leefomgeving ondervinden?

Daar dreigt een nieuwe categorie te ontstaan: de feitelijke PAF-melder, de Particulate Air Pollution-melder/fijnstof. Niet de ondernemer die met een melding of vergunning in de problemen komt, maar de omwonende die de gevolgen van de vergunde milieubelasting moet dragen en vervolgens vastloopt in een bestuurlijk en juridisch bewijsmoeras.

Het wrange verschil is dat voor de ondernemer een individuele maatwerkaanpak wordt georganiseerd, terwijl van de burger soms een vrijwel onmogelijke individuele causaliteitsonderbouwing wordt verlangd. Statistisch en epidemiologisch onderbouwde verbanden, **cumulatieve blootstelling en de voorzienbaarheid van gezondheidsrisico's mogen daarbij niet bij voorbaat juridisch betekenisloos worden verklaard.**

Dit roept ernstige vragen op over het gelijkheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel, de zorgvuldigheid van de belangenafweging en de positieve verplichtingen van de overheid ter bescherming van gezondheid en privéleven. Het enkele feit dat PAS-melders een wettelijke regeling hebben, betekent overigens niet automatisch dat omwonenden juridisch recht hebben op exact dezelfde regeling. Maar het rechtvaardigt evenmin dat hun belangen structureel buiten een vergelijkbare individuele beoordeling en effectieve bescherming blijven.

Een overheid die voor de rechtspositie van agrarische ondernemers maatwerk, begeleiding en herstel organiseert, maar voor de rechtsbescherming van blootgestelde omwonenden blijft steken in abstracte causaliteitsdiscussies, moet uitleggen waarom de ene groep wel een georganiseerde oplossing krijgt en de andere groep hoofdzakelijk met de bewijslast wordt geconfronteerd.

Dat is geen gelijkwaardige bescherming van publieke belangen. Dat is een fundamentele vraag over de verdeling van bestuurlijke verantwoordelijkheid."

De PAS-melder krijgt een zaakbegeleider; de feitelijke PAF-melder krijgt een causaliteitsdiscussie. De ondernemer krijgt een maatwerktraject; de omwonende krijgt te horen dat niet bewezen is welke afzonderlijke emissiebron zijn gezondheid heeft aangetast. Die ongelijke behandeling verdient een inhoudelijke, juridisch toetsbare verklaring.

Een belangrijke juridische precisering: PAF-melder is geen bestaande wettelijke status of erkende categorie. Het is een kritische benaming voor deze groep omwonenden. De PAS-regeling heeft bovendien een specifieke wettelijke achtergrond: de uitspraak van de Raad van State over de onhoudbaarheid van het PAS. De Afdeling advisering heeft ook kritiek geuit op de juridische houdbaarheid en uitvoerbaarheid van de nieuwe PAS-aanpak.

De Awb staat niet toe dat bestuurlijke belangenafweging ontaardt in het wegredeneren van relevante feiten, het negeren van gezondheidsrisico's of het zonder deugdelijke motivering afschuiven van verantwoordelijkheid.

Wanneer voor agrarische ondernemers maatwerk, begeleiding en herstel worden georganiseerd, maar voor blootgestelde omwonenden geen vergelijkbare bestuurlijke ernst, individuele rechtsbescherming en effectieve schadebeperking zichtbaar zijn, moet het bestuur die ongelijke benadering inhoudelijk en juridisch kunnen verantwoorden."

De overheid mag niet voor de ondernemer een maatwerkroute openen en voor de omwonende een bewijsfuik creëren. De Awb verlangt zorgvuldig onderzoek, een onbevooroordeelde belangenafweging en een deugdelijke motivering – geen bestuurlijke uitvluchten waarmee gezondheidsrisico's en rechtsbescherming uit beeld verdwijnen.

Vraag: Waarom bestaat er voor ondernemers een georganiseerde individuele begeleiding, terwijl bestaande bewoners geen vergelijkbare route voor onderzoek, bescherming en schadebeperking hebben?

6. Brandrisico's

Wanneer een woning op circa 28 meter van een potstallen ligt vol methaan en ammoniak, behoort de overheid inzichtelijk te maken of de brandveiligheidsrisico's en mogelijke gevolgen voor de bewoner voldoende zijn onderzocht en beheerst. Daarbij moet worden gekeken naar de afstand, de brandcompartimentering, de constructie en dakisolatie, de bereikbaarheid voor de brandweer, de mogelijke rookverspreiding en de bescherming van de woning bij ongunstige windomstandigheden. Maar ook andersom het risico van een woningbrand naar een overslaande stalbrand.

7. Mijn verzoek aan uw fracties

Ik verzoek u mijn dossier te betrekken bij uw beoordeling van de kabinetsantwoorden op de schriftelijke vragen van 27 oktober 2026, kenmerk 182804.

Ik verzoek u nadrukkelijk te voorkomen dat de aangekondigde 500-metermaatregel uitsluitend bescherming biedt aan toekomstige situaties, terwijl bestaande bewoners buiten de feitelijke bescherming blijven vallen. De overheid heeft het gezondheidsrisico inmiddels erkend. Dan moet zij ook uitleggen welke concrete bescherming zij biedt aan mensen die al jarenlang binnen deze afstand wonen. Wij woonden er eerst. Het voorzorgsbeginsel moet niet alleen toekomstige ontwikkelingen begrenzen, maar ook betekenis hebben voor bestaande bewoners.

Aanknopingspunten voor fracties voor moties en toezeggingen.

Ik vraag u in het bijzonder aandacht te besteden aan:

Bestaande bewoners binnen 500 meter: komt er een afzonderlijke, individueel toegankelijke maatwerkaanpak voor bestaande knelpunten, met concrete criteria en termijnen?

Cumulatieve blootstelling: wordt een onafhankelijke beoordeling van emissies, **immissies en achtergrondconcentraties** bij bestaande woningen verplicht onderdeel van de aanpak?

De juridische en bestuurlijke bescherming van bestaande bewoners binnen 500 meter van geitenhouderijen. Een motie of toezegging met de noodzaak van een **standaard** concrete beoordeling van cumulatieve emissies en daadwerkelijke cumulatieve **immissies** met achtergrondconcentratie bij woningen.

Een motie of toezegging met herhaalde immissiewaarde toetsing op locatie op fijnstoffen/ piekbelasting en aanvullend maatwerk toepassen op basis van voorzorgsbeginsel. Meten is weten, **maar meten zonder bronanalyse is ook onvoldoende**.

Het kan niet de bedoeling zijn dat de overheid gezondheidsrisico's voor toekomstige situaties erkent en preventieve maatregelen neemt, terwijl bestaande bewoners zonder aantoonbare integrale risicobeoordeling en zonder concreet beschermingsperspectief achterblijven.

Kortom:

- de vergunde en feitelijke emissies van alle relevante bedrijven;
- diffuse emissies bij mestopslag, mestverwerking en werkzaamheden buiten de stal;
- achtergrondconcentraties en andere bronnen, waaronder verkeer;
- verspreiding bij verschillende weersomstandigheden en windrichtingen;
- de daadwerkelijke immissie bij de woning, inclusief eventuele piekbelasting.

Voorzorgsbeginsel: hoe wordt voorkomen dat wetenschappelijke onzekerheid over de precieze ziekteverwekker wordt gebruikt om preventieve bescherming uit te stellen?

Een motie of toezegging over de verplichtingen die voortvloeien uit Richtlijn (EU) 2024/2881, mede bezien in het licht van het arrest Inter-Environnement Wallonie en het voorzorgsbeginsel, zoals o.a. **standaard verplichte immissiewaarde berekeningen/on- aangekondigde herhaling testen met achtergrondconcentratie ook op piekbelasting**.

Innovatieroute: worden emissiereducerende technieken eerst onafhankelijk op hun werkelijke effect bij bestaande woningen beoordeeld, voordat zij als oplossing voor een knelsituatie worden geaccepteerd?

Bestuurlijke verantwoordelijkheid: wie neemt de regie wanneer Rijk, provincie en gemeente naar elkaar verwijzen en de bestaande blootstelling voortduurt?

Individueel maatwerk: komt er een mogelijkheid tot een interbestuurlijke minnelijke oplossing, waaronder waar passend vrijwillige verplaatsing, aankoop of volledige schadeafwikkeling?

De mogelijkheid van concreet maatwerk en een interbestuurlijke minnelijke oplossing.

Een motie of toezegging vrijwillige VSO met volledige schadevergoeding volgens de Omgewingswet (ook het aanhoudende gedoogbeleid) voor omwonenden/knelpunten waar al een EVRM schending is vastgesteld door de Raad van State. De verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en gemeente voor historische situaties die buiten de nieuwe preventieve maatregelen vallen.

Het brandveiligheidrisico: Veiligheidsregels en de brandoverslagberekeningen (NEN 6068) is een ander veiligheidsvraagstuk dan fijnstof en verdient misschien een eigen beoordeling, maar een onmiskenbaar beoordeling deel van het voorzorgsbeginsel met brandoverslag en rookverspreiding tussen woning en potstallen of andersom gezien de korte afstanden en de vele brandgevaarlijke stoffen, zoals methaan en ammoniak. Zeker in een wind ongunstige ligging. Een motie of toezegging en het risico uitsluiten van een gevaarlijke brandoverslag visa versa woonbestemming/stalbrand risico binnen 75m, waarvoor een vrijwillige vaststellingsovereenkomst VSO de oplossing creëert voor omwonenden. (Geen langdurige (civiele) processen en onnodige risico's, door finale kwijting de definitieve zekere oplossing is).

Ik ben bereid de relevante vergunningstukken, rechterlijke uitspraken, correspondentie met de betrokken overheden en mijn VSO-dossier vertrouwelijk ter beschikking te stellen.

Met vriendelijke groet,

Mei froenlike groetnis,

Kind regards,

5.1.2.e en 5.1.2.e - 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e